

www.sloopaannemers.nl

Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Onze referentie: 0FENE1-SEC.14204.B

Meteren, 30 december 2020

Betreft: veilige en gezonde Versnellingsaanpak asbestdakensanering

Geachte Staatssecretarissen mevrouw Van Veldhoeven en de heer Van 't Wout,

Als bewindspersonen heeft u beiden een belangrijke taak en verantwoordelijkheid in het asbestdakendossier. Door het Ministerie van IenW (hierna IenW) wordt grote inzet gepleegd op de Versnellingsaanpak asbestdakensanering. Het Ministerie van SZW (hierna SZW) is verantwoordelijk voor (de borging van) veilig en gezond werken bij de sanering van asbestdaken.

Voor een effectief asbest(daken)beleid, en zeker voor een effectieve Versnellingsaanpak asbestdakensanering, is een samenhangend en consistent overheidsbeleid essentieel. Helaas is daarvan geen sprake en daarover maken wij ons ernstige zorgen.

Door de onnavolgbare en ontijdige beleidsvoornemens van SZW, staat de borging van veilig en gezond asbestdaken saneren op het spel. Ook dreigt de basis onder de Versnellingsaanpak van IenW weg te vallen. Voor de korte termijn geeft dit in ieder geval veel onduidelijkheid en vertraging in de asbestdakensanering, omdat dakeigenaren nog meer een afwachtende houding zullen aannemen.

De aanleiding van onze scherpe kritiek is de Kamerbrief van de Staatssecretaris van SZW van 9 november jl. Daarin wordt aangekondigd dat de sanering van asbestdaken zal worden vrijgesteld van het certificatievereiste, behalve wanneer asbestdaken sterk verweerd zijn.

Wij hebben met stijgende verbazing kennisgenomen van dit beleidsvoornemen. Het plan van SZW is gebaseerd op TNO onderzoek, waarop wetenschappers in een review in opdracht van SZW juist scherpe kritiek hebben geuit. Bovendien neemt SZW een voorschot op de publicatie van een blootstellingsonderzoek, dat in opdracht van IenW is uitgevoerd door Arcadis. Daaruit blijkt dat er substantiële vezelconcentraties optreden en dat differentiatie in veiligheidsregime niet mogelijk is. Deze conclusie wordt gesteund door een wetenschappelijke klankbordgroep.

SZW wil onderscheid maken tussen asbestdaken die wel / niet ernstig verweerd zijn. TNO moet

www.sloopaannemers.nl

daarnaar onderzoek doen. TNO heeft echter ruim 13 jaar (!) geleden al geconcludeerd dat asbestdaken matig tot ernstig verweerd zijn. Bovendien zijn voor de blootstellingsrisico's tijdens de asbestsanering juist ook andere factoren (mede) bepalend (zie bijv. Arcadis). Als een substantieel deel van de asbestdaken nu ineens kunnen worden beschouwd als niet ernstig verweerd, ontvalt overigens de gehele basis onder de Versnellingsaanpak asbestdakensanering van IenW.

Wij maken ons ernstige zorgen over de beleidsvoornemens en vinden de handelwijze van SZW onbegrijpelijk. In de **bijlage** bij deze brief stippen wij nog enkele inhoudelijke punten aan. Het saneren van asbestdaken is werk voor professionele bedrijven. Er ligt een grote versnellingsopgave, met heel veel asbestdaken bij heel uiteenlopende doelgroepen. Uit het recente blootstellingsonderzoek is nog eens gebleken dat dit werk zorgvuldig door vakmensen moet gebeuren. Er zal voortdurend aandacht moeten zijn voor de borging van veilig en gezond werken (cultuur en gedrag).

Als de borging via certificatie en onafhankelijke vrijgave wordt losgelaten, ontstaat er een negatieve kwaliteitsspiraal. Veilig en gezond werken is het kind van de rekening. Er zal een groot handhavingstekort ontstaan. Jarenlange gezamenlijke inzet van overheid en bedrijfsleven om in de asbestdakensanering een goed nalevingspercentage te bereiken wordt teniet gedaan. Bovendien wordt er geen reëel probleem opgelost door niet gecertificeerde bedrijven en dakeigenaren zelf hun asbestdak te laten saneren.

Wij zetten ons al jaren in voor de Versnellingsaanpak Asbestdakensanering. Onze voorwaarde is dat de veiligheid en gezondheid van onze werknemers gewaarborgd blijft. Wij hebben hiervoor in november 2019 al uw aandacht gevraagd in een speciale paper met een dringende oproep (bijgevoegd). Hierop hebben wij geen reactie ontvangen. In plaats daarvan moeten wij via de Kamerbrief van SZW ontijdig en onverwachts vernemen dat asbestdaken zullen worden vrijgesteld van de certificatieplicht. Gelet daarop zijn wij genoodzaakt om onze betrokkenheid bij de Versnellingsaanpak asbestdaken te heroverwegen.

Graag treden wij spoedig hierover met u beiden in overleg. Onze woordvoerders hebben dit al kenbaar gemaakt in persoonlijke contacten met medewerkers van uw ministeries. Wij zullen ook verzoeken om dit spoedig te bespreken met onze collega ambassadeurs in de Versnellingsaanpak asbestdakensanering, die een afschrift van deze brief ontvangen.

Met vriendelijke groet,

K. de Groot
VERAS

B. Jansen
VVTB

Victor van den Hoeven
TC Asbest Fenelab

BIJLAGE: enkele inhoudelijke punten n.a.v. beleidsvoornemens van SZW inzake asbestdaken in Groep A, behalve wanneer zij ernstig verweerd zijn

- In de Kamerbrief van SZW staat dat asbesttoepassingen zullen worden ingedeeld in een Groep A en B. Groep A zijn toepassingen waarvoor geen certificaat verplicht is. Asbestdaken worden ingedeeld in Groep A, behalve wanneer zij sterk verweerd zijn.

In de Kamerbrief staat over de indeling in Groep A verder:

“Asbesttoepassingen waarvoor geen certificatieplicht gaat gelden, zijn die toepassingen waarvan duidelijk is dat de blootstelling in het algemeen beperkt blijft (zelfs wanneer zich incidenten zouden voordoen).”

Asbestdaken (wel of niet ernstig verweerd) vallen daar niet onder. Dat blijkt immers uit recent blootstellingsonderzoek van Arcadis in opdracht van de Staatssecretaris van IenW. SZW is bij dat onderzoek betrokken en de uitkomsten van dit onderzoek waren bekend.

Uit het onderzoek van Arcadis blijkt dat de vezelemissie bij het saneren van asbestdaken substantieel is. Belangrijker nog is de conclusie dat er grote verschillen zijn in de waargenomen vezelconcentraties, die worden veroorzaakt door verschillende omstandigheden zoals: constructie, mate van verweering, zorgvuldigheid van werken, het type materiaal waarmee het dak is onderschoten (riet, verschillende soorten isolatie etc.), ligging van het dak (zon, wind etc.), gebruik van de ruimte onder het dak (ammoniak in koeienstallen) en weersomstandigheden.

De onderzoekers stellen:

“Op voorhand mag echter worden betwijfeld of, ook na dergelijk zorgvuldig onderzoek, het verantwoord zal zijn om voor de categorie daken met een lagere vezelemissie een minder zwaar veiligheidsregime te hanteren. De gemiddelde vezelconcentraties in deze categorie zullen weliswaar lager zijn dan in de categorie daken waar hoge vezelemissies worden verwacht, maar of de spreiding van de vezelemissies in deze categorie voldoende klein zal zijn, dus of ‘uitschieters’ in voldoende mate kunnen worden uitgesloten, is zeer de vraag”.

Er is een review uitgevoerd door een wetenschappelijke klankbordgroep die de conclusies van Arcadis steunt.

www.sloopaannemers.nl

- Wij vinden het onbegrijpelijk dat de Staatssecretaris van SZW een brief aan de Tweede Kamer stuurt met haar beleidsvoornemens zonder daarbij de resultaten van dit onderzoek te betrekken. Overigens begrijpen wij niet waarom dit rapport nog steeds niet is aangeboden aan de Tweede Kamer, zeker nu de Staatssecretaris van IenW recent de Kamer heeft geïnformeerd over de Versnellingsaanpak (brief d.d. 16 december 2020, kenmerk IENW/BSK-2020/222476).
- De indeling in Groep A en B is gebaseerd op het TNO onderzoek “Aanknopingspunten voor differentiatie in risico's van werkzaamheden met asbest ten behoeve van beheersregimes”. Naar aanleiding van onze zware kritiek heeft het ministerie van SZW vorig jaar besloten om een wetenschappelijke review te laten uitvoeren.

De reviewers zijn (zeer) kritisch over het TNO rapport. De conclusies van TNO kloppen niet, missen een goede onderbouwing en de gebruikte blootstellingsdata is onvoldoende representatief en is ook nog eens op onnavolgbare en inconsistente wijze getoetst. Dit zijn precies ook onze kritiekpunten.

De rode draad in de conclusie van de reviewers is dat het maar de vraag is of een eenvoudige indeling in een Groep A en B een adequaat instrument is om onderscheid te maken tussen werkzaamheden die wel en niet door gecertificeerde bedrijven moeten worden uitgevoerd. Enkele reviewers trekken de conclusie dat dit sowieso niet verantwoord is. De reviewers zijn (op één na) allen zeer kritisch over de indeling van asbestdaken in Groep A.

SZW trekt zich van deze eigengevraagde reviews niets aan. Er wordt in de SZW Kamerbrief slechts in een voetnoot naar de reviews verwezen. SZW zegt dat de reviews een aantal “aanvullende inzichten” geeft die zijn “meegenomen in de gemaakte beleidskeuzes”. Vager kan niet en volkomen onduidelijk is wat precies de aanpassingen zijn ten opzichte van de eerdere plannen die zijn gepresenteerd in overleg van SZW met stakeholders.

Overigens is ook zeer opmerkelijk dat de reviews al sinds maart 2020 bij SZW beschikbaar zijn, maar een dag voor het AO Veilig en gezond werken in de Tweede Kamer worden gepubliceerd. Dat steunt onze stelling hierboven dat de handelwijze van SZW onbegrijpelijk en zelfs onbehoorlijk en stuitend is.

- In de Kamerbrief van SZW staat dat asbestdaken worden ingedeeld in Groep A, “*behalve wanneer zij sterk verweerd zijn*”. Het is volkomen onduidelijk wat daaronder moet worden verstaan. In de Kamerbrief van IenW over de Versnellingsaanpak van 16 december 2020 staat dat “*een financiële bijdrage (is) toegezegd aan een TNO onderzoek naar verwerking van asbest*”.

www.sloopaannemers.nl

Wij ontraden uw beide Ministeries met klem om TNO hiernaar onderzoek te laten doen, gezien de (wetenschappelijk) controverse rondom de asbestonderzoeken van TNO.

- Bovendien is dit onderzoek niet nodig, want TNO heeft dit al lang geleden onderzocht. In 2007 (13 jaar geleden!) heeft TNO namelijk het rapport (TR 2007/420) "Oriënterend onderzoek naar de verspreiding van asbestvezels in het milieu vanuit verweerde asbestcement daken" gepubliceerd.

Daarin wordt het volgende geconcludeerd:

"Vrijwel alle asbestcement dak- en gevelplaten in Nederland zijn matig tot ernstig verweerd. Dit is in overeenstemming met het onderzoek in het buitenland waaruit blijkt dat de verwerking pas goed zichtbaar wordt bij asbestcement platen van 15-20 jaar en ouder. In Nederland is in 1993 het asbestverbod in werking getreden zodat de vrijwel alle asbestcement toepassingen in Nederland in de bovengenoemde categorie (> 15 jaar) vallen."

Dezelfde TNO staat nu aan de wieg van het beleidsvoornemen van SZW om niet ernstig verweerde asbestdaken in te delen in Groep A. Opnieuw: dat is onbegrijpelijk!

Ook andere onderzoeksrapporten wijzen op de verweringsgraad van asbestdaken. Zo heeft GeofoxLexmond (2014) in een onderzoek naar de erosie van asbestvezels geconcludeerd dat asbestdaken vaak als niet-hechtgebonden asbest kunnen worden gekwalificeerd. Ook ander onderzoek van TNO concludeert dat asbestdaken na 40 jaar zwaar tot erg zwaar verweerd zijn.

- Voorgaande is temeer opmerkelijk omdat juist de hele Versnellingsaanpak asbestdakensanering (en ook eerder de poging tot invoering van een asbestdakenverbod) gebaseerd is op het uitgangspunt van de ernstige verwerking van asbestdaken. Dat kan worden geïllustreerd aan de hand van vele onderzoeken, beleidsdocumenten, Kamerbrieven en andere overheidsdocumenten.

Indien een substantieel deel van de asbestdaken naar het oordeel van SZW en TNO kunnen worden beschouwd als niet ernstig verweerd, ontvalt dus de gehele basis onder de Versnellingsaanpak asbestdakensanering van lenW.

- Bovendien zal het ook praktisch en juridisch erg lastig zo niet onmogelijk zijn om een helder en toetsbaar onderscheid te maken tussen verweerd en ernstig verweerd. Asbestdaken zijn inmiddels ruim 25 jaar oud en vaak ouder. Een methode voor het bepalen van de verweerdheid zal veel discussie geven in de praktijk en juridisch moeilijk te regelen zijn. Een specifieke toepassing aanwijzen is al lastig en zelfs een oppervlaktemaat (de 35 m²) leidt tot discussie in de praktijk, laat staan een visuele / persoonlijke inschatting van de mate van verweerdheid. Bovendien is dat ook nog eens een momentopname (datum van de inventarisatie) en een plaatsgebonden waarneming (de toestand van een dak kan per plaats behoorlijk verschillen).

www.sloopaannemers.nl

- De mate van verweerdheid is niet het enige criterium dat relevant is op de mate van vezelemissie en het risico op blootstelling. Er zijn allerlei andere omstandigheden die de mate van blootstellingsrisico bepalen, niet alleen de mate van verweerdheid. Zie daarvoor ook het Arcadis onderzoek.
- Het asbestbeleid, en zeker de Versnellingsaanpak asbestdakensanering, vereist een samenhangend en consistent overheidsbeleid. Daarvan is geen sprake.

IenW zet zich in voor de versnelling van de asbestdakensanering en accentueert daarom de risico's van asbestdaken. SZW daarentegen voert al enkele jaren een zwalkend beleid, dat veel onduidelijkheid veroorzaakt zowel bij werkgevers en werknemers in de branche als bij opdrachtgevers. Hierdoor kantelt het risicobesef. Opdrachtgevers denken dat de regels veel soepeler zullen worden en werknemers nemen beschermingsmaatregelen niet meer serieus.

De beleidsbrief van SZW van 9 november jl. is de zoveelste illustratie daarvan.

- Het is ook zeer opmerkelijk dat dit een eenzijdig beleidsvoornemen is van de Staatssecretaris SZW. Het vrijstellen van het saneren van asbestdaken van de certificatieplicht en de onafhankelijke vrijgave zal namelijk grote gevolgen hebben voor de gehele toezichtketen. Eerst overleg hierover met collega overheidsorganisaties lijkt niet plaats te vinden. De Kamerbrief van SZW wordt verzonden terwijl IenW het blootstellingsonderzoek van Arcadis nog moet publiceren en onduidelijk is of er ook afgestemd is met andere betrokken overheidsdiensten.

Gecertificeerde bedrijven worden in het huidige stelsel intensief gecontroleerd door de certificatie-instelling met een streng sanctiebeleid en ieder werk wordt door een onafhankelijk laboratorium gecontroleerd. Het wegvallen daarvan zal leiden tot een groot handhavingstekort. Verder is de verplichte gegevensverstrekking via LAVS gekoppeld aan de certificatieplicht.

Wie gaat dat handhavingstekort opvangen en hoe wordt de kwaliteit en continuïteit (en financiering) daarvan gewaarborgd? Heeft SZW daarover nagedacht en is daarover afstemming gepleegd met IenW en inspectiediensten en toezichthoudende instanties?